

Ответы по тувинскому языку, 9 класс

	Ответы	Баллы
1	Чайның башкы айының сөөлгү хүннериниң бирээзинде, кылаң дээрде хүн чаа -ла өрүлөп орган-даа болза, агаар ышкам, дунааргайы аажок. Эдегей шынаазы дүдүскекте шымнып алган, чиңгир ногаан өңнүг чадып каан хевиске дөмейлежи берген чыткан. Барыын талада көк даглар ындында бажында ак бөрттүг Бай-Тайга дүдүскек өттүр көзүлгөн.	14
2	Өөреникчилер , телевизор, аал-оран, школада, кичээлдиг, өөрүшкү , оран-чуртка, клубче, номчууже, амыдыралче.	6
3	Чайның кончуг изиг хүннеринде безин дожу эривес кылаң баштыг тайгалардан Шаалааш хемниң шапкын суу сыстып үнгеш, көк-көк эзимнерни чарачире халыгылааш , шынап-ла, хемниң адынга чүүлдештир шааладыр- шииледир мөөп-дывылап агып бадып чыдар.	8
4	<i>Балыктыг-Кара-Суг</i> _____ <i>ынаар хемче кирген белдиринче <u>чоокуулаантудум</u>, <u>агымы улам дүргедээр</u>.</i>	6
5	Тывавыстың төвү, Кызыл хоорай , хүнден хүнче сайзырап-ла турар. Аал өдээнде дүк каккан хамык улус, өөнден дойлуп үнген арылар дег , аай-дедир хөлзеп-ле турганнар. Тываның Улустуң чогаалчызы, Александр Даржай , аныяк шүлүкчүге кончуг эки үнелелди берген.	9
6	1. «Д. ч.» – деп, а.с. 2. А.с.: «Д.ч.» – деп а.с. 3. А.с.: «Д.ч.». Ук домактарга бижик демдектерин салырын тайылбырлап бижинер.	10
7	Час шинчи кирип орда, шээр мал оолдап эгелээр. Хой, өшкү оолдар турар апаарга, шай сүттээр сүт бар апарганы ол. Чер карарып, хек-даваннар частып турда, инектер бызаалап эгелээр. Анай-хаактар сыргаланып, суг кыдыындан үнген талдар чулукталып турда, черден үнген талдың бир тудумундан картап алгаш, ону борбактай шарып аар. Хайындырып каан инек сүдүн чылыг-бүлээн кылдыр чылыткаш, хуунга куткаш, ынаар бир шарыг тал картын суп кириптер. Сүттүг хуунну кидис- биле ораагаш, өг иштиниң бир шөлээн черинге тургузуп каар. Бир хонгаш, азы улуг-ла дээрге үш хонгаш, тарак болу бээр. (М. Кенин-Лопсан)	8

8	<p>1. Улус оон-моон шуугаан, а Мыкылай улустуң тоо-быдаргай быдын оожургадып турган. (С.Т.) 2. Ол ийи чылдарда литературага сонuurгалым кошкаш кынны берген, ынчалза-даа ында орус хамаатыларның аразынга тура, шору орустаар апарганым меңээ оон-даа ажыктыг болган. (С.С.) 3. Суг боралгак чок болган, ындыг болза-даа чылыг болгаш иринди чытталып турган. (С.Баб.) 4. Часкы хүн үнүп келген болгаш изиг кидин-не кедереп орган. (А. П.).</p>	6
9	<p>1. Чаяаны көргөн, ол душта тыва бижик чогааттынган деп өөрүнчүг сураг биске дыңналып келген. (С.П.). 2. Класска кирип кээримге, эштерим ам-даа чыылбаан болду. 3. Чечектер катпазын дээш, хүннүң-не суггарып турдуvus. 4. Бөгүн арай бораннап турар боорга, Адыгжы дораан чанып келген. (С.С.) 5. Авам мени чаңчап орза-даа, меңээ даады буянның чүве йөрээп чоруур болдур ийин. (М.К-Л.)</p>	8
10		25
Всего 100 б аллов		

Ответы по тувинской литературе, 9 класс

№	Ответы	Баллы
1	а) Тура чокта күш чок б) Үер суунда балык чокв) Эртен база дүн г)Эртемнерни номдан тывар	8
2	б) эпитет	8
3	б) улустуң ыры	8
4	а) боодал сонет	8
5	а) кижилерниң аажы-чаңын, үүлгедиглерин ойзусөглээр, кочулал, шоодуг, сургаалдыг, шүлүк тургузуглуг, элдээрткен уткалыг, улуг эвес хемчээлдиг чогаал-дыр	8
6	а) Кадай, Сарыг-Ашак, Өске, Кара, Кенден- Хуурак	8
7	Самагалдай	8
8	в) «Кым эң ажыктыгыл?»	8
9	Метафора	8
10	«Интернет четкизиниң амыдыралга ужур- дуказы» деп темага угаап боданышкынныг кыска чогаадыгдан бижиңер.	28
Итого 100 баллов		